

„предвечните“ и „всевечни“ води, маркиращи според изследователя „двата края на историята на вечността“¹¹. По-близки до Яворовия „нирванен дискурс“ като че ли са разсъжденията на Б. Дакова, която припомня, че текстовете на „Нирвана“ и „Тома“ произвеждат несводимост на източния езотеризъм и парадоксализираните у Яворов християнски категории „вяра“ и „безверие“, че „знойно жадните“, „безсънни и безнадеждни“ герои от „Нирвана“ са по християнски активни, неспокойни, водени от екзистенциалния трепет, страх, ужас, бродещи всъщност около това свое априорно състояние, неспособни да отхвърлят личното, индивидуалното, Азовото и екстазно да потънат в „призивната хладност“ на покоя.¹²

Безспорно изследователката е права в заключението, че срещата на несводими културни езици поражда напрежение, което води до семантични пренареждания на концепти като Нирвана и Вярата, оказали се в един ред. И това е по-важното в осмислянето на тази борба между християнското и някакво друго начало (прието от мен условно, заради близостта си, за будистко) в поезията на Яворов.

Връщайки се към въведението на този текст, към четирите истини за битието, и вглеждайки се в целостността на Яворовата поезия, ще се убедим, че в нея от предложената интерпретаторска матрица най-неопределено присъства едно звено – от Четвъртата благородна истина – пътят към Нирвана. Буда посочва благородния осмостепенен път за извървяване преди да се стигне до пробуждането, просветлението в града на истината и свободата Нирвана. Пътят включва правилните възгледи, реч, действия, решения, начин на живот, усилия, внимание, самосъсредоточаване. Лирическият човек на Яворов като всеки модерен човек е раздвоен, разцентриран, фрагментарен, нетърпелив, невярващ, тръпнещ и изгарящ от страх и жажда. За него нирвана не е дълъг път към просветлението, а само изход от абсурдността на човешкото битие. В будистките текстове нирвана е и град на светлината и пълното освобождение. В разгледаните по-горе стихотворения онова, което наподобяваше нирванен изход, е свързано с тъмнината, бездната, зева, несвободата и всъщност в него е фиксирано отместване на разбирането за изхода в друга посока, може би към Нищото, а нирвана е отрицание на Нищото. Б. Дакова отбелязва, че стихотворението „Духът на възделението“ засилва разбирането за непостижимостта на Нирвана.

Нирвана е абсолютно битие, тя не е представима, още по-малко изговорима. При Яворов нирвана не е постижимост, а цел. Да не забравяме,

¹¹ Камбуров, Д. Цит. съч., с. 386.

¹² Дакова, Б. *Етимология и диспозиране на нирвана в поезията на Яворов*. – В: *Сборник 120 години Пейо Яворов*. С., 2000, с. 333.